

EL LLENGUATGE

Tal i tant

Tots els vocabularis de barbarismes inclouen diverses locucions o expressions considerades incorrectes que s'han format amb l'adjectiu *tal*, com «tal i qual», «tal o qual», «tal per a qual» i «tal qual», per a substituir les quals hom proposa, respectivament, *tal i tal*, *tal o tal*, *l'un per l'altre* (o *l'un per a l'altre*) i *tal com*. Convé advertir, però, que el Diccionari Fabra considera correcta *tal qual* en una frase com *Us el tornaré tal qual*. També, un d'ells (el de J. Miravilles) s'arrisca a considerar incorrecte *tal vegada* (per *potser* o *per ventura*), coincidint, és cert, amb M. Franquesa (el qual, d'altra banda, rebutja també *per ventura*), però aquesta condemna de *tal vegada* potser s'hauria de considerar més detingudament, car apareix sovint en bons autors i en textos ben revisats: la consulta al *Diccionari de barbarismes* d'Emili Vallès de les expressions que comentem (no en diu res) ens fa veure, a la pàgina corresponent, en el comentari que fa de la forma «tamany», que hi usa precisament *tal vegada*.

Hi ha encara un altre ús que es fa de l'adjectiu *tal* que no sembla admissible però que no es pot reduir a la simplicitat de les equivalències pròpies dels vocabularis de barbarismes. És el seu ús amb valor quantitatiu, que el castellà li reconeix, però que no recullen les obres normatives del català. En la nostra llengua *tal* té un valor d'equivalència, d'analogia, de similitud o de suplència, i també un valor modal, normalment com a adverbi, precedint *com*, o bé en el conjunt *de tal manera*, i és a partir d'aquest valor modal que alguns li atribueixen també el valor quantitatiu a què ens referim. En construccions

com és ara *Ho faré tal com tu em vas dir* o bé *Ho va amagar de tal manera que no ho va saber trobar ningú*, el mot *tal* hi és usat amb el valor modal que li és propi. Però en expressions com *tal entusiasme*, *tal valor*, *-tal força*, *tal esforç*, etc., usades també com a primer terme d'una comparació, cal veure-hi, si més no en general, una substitució indèguda del mot pròpiament quantitatiu *tant*. Potser en algun cas, com *Té tals pretensions que hem dit que no*, hi podem veure no l'expressió d'una quantitat sinó d'una natura o condició, però no diríem *Té tal traça que ho resol tot* sinó *Té tanta traça que ho resol tot*. Anàlogament: *Treballa amb tant d'entusiasme que...*, *Té tanta força que...*, *Ho diu amb tanta passió que...*, *Ho explica amb tanta gràcia que...*

Albert Jané